
*Місце та роль
народного мистецтва
у культурному просторі
XXI століття: осередки,
майстри, художні ідеї*

УДК 745.51:7.021.7"XXI"

**МАЙСТРИ ХУДОЖНЬОГО ДЕРЕВА
КИЇВЩИНИ ПОЧАТКУ
XXI СТОЛІТТЯ**

Василь ШЕВЧУК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6985-5686>

спірант

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
кафедра дизайну і теорії мистецтв
м. Івано-Франківськ, вул. Сахарова, 34 а
e-mail: shevchuk-vasil@ukr.net

У статті висвітлюється сучасний стан розвитку художнього дерева Київської області, аналізується діяльність Київського осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України. При аналізі творів різьбярів Київщини виявлено найбільш характерні образно-змістові й композиційно-пластичні особливості виробів. Розглянуто роль і значення творчого доробку митців у збереженні, відродженні, популяризації і розвитку художнього дерева — важливої складової народного мистецтва України.

Ключові слова: художнє дерево Київщини, майстер різьби по дереву, композиційне рішення, образна система, формотворення, київський осередок Національної спілки майстрів народного мистецтва України.

Vasil SHEVCHUK

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6985-5686>

Postgraduate

Vasil Stefanyk Precarpathian National University
34a, Sakharova Street, Ivano-frankivsk, 76018, UK
e-mail: shevchuk-vasil@ukr.net

**MASTERS OF ARTISTIC WOOD OF KIEV
REGION AT THE BEGINNING OF THE
XXI CENTURY**

Introduction. The national preservation, popularization and development of folk art traditions is an urgent necessity in the modern era of scientific and technological progress. After all, folk art decays.

As a vivid example, there are artistic wood products from the Kyiv region. Nowadays, there are few masters who are engaged in artistic carving, embodying in it artistic folk traditions of previous generations. Some carvers perform works that synthesize amateur and academic manners. A small number of artists in their work are guided by professionalism.

The problem of contemporary art in the Kiev region is the «aging» of folk artists. Therefore, preserving works and studying the creativity of folk masters of the Kiev region is an urgent need of the present.

The purpose of this article. The article describes the current state of development of the artistic wood of the region. The names of the masters of Kyiv region and their works are introduced for the first time in art criticism. The role and significance of the creative work of artists in preservation, revival, popularization and development of artistic wood - is an important component of folk art of Ukraine are considered.

Methods. The research methodology of this article is based on historical, biographical, method of formal analysis and field research methods.

Results. The beginning of the XXI century is a time of active creative transformation of the art of folk masters of Kiev region. Reconsideration of the traditions of woodcutting, interpretation by artists of the world, historical events and phenomena in the material, reproduction of ornamentations of previous generations are features that are clearly reflected in the contemporary folk art of the woodcutting of the Kyiv region, which today, unfortunately, is on the edge of extinction. It will face disappearance without state support.

Conclusion. The study of the experience and creativity of carvers, which by their work contribute to the preservation of Ukrainian artistic wood, is a prerequisite for the conservation, promotion and reproduction of forgotten trade.

Keywords: Artistic wood of Kyiv region, wood carver, compositional decision, image system, creation of form, National Union of Folk Art Masters of Ukraine in Kyiv.

Вступ. Актуальність теми. Постановка проблеми. Сьогодні у світі активно відбуваються глобалізаційні процеси, які спонукають до уніфікації етнічних культур, що з часом може призвести до втрати національних духовних і матеріальних традицій. Щоб зберегти етнічну самобутність, виокремити унікальність українського народу, треба охороняти, вивчати і популяризувати народне мистецтво, яке протягом віків акумулювало в собі кращі надбання минулого. Спільна традиційна основа підтримувала цілісність народу, його морально-етичні засади, забезпечувала йому повноцінне функціонування серед інших етносів. В умовах науково-технічного прогресу, який сьогодні охопив усі сфери людського життя і побуту, традиції художньої обробки дерева слід зберігати і розвивати.

На початку ХХІ століття в художньому дереві Київської області відбуваються зміни, пов'язані з особливостями соціально-економічних відносин, побутом населення, — переорієнтація і пристосування його до нових умов життя суспільства. Так, наприклад, скриня, оздоблена розписами «вазонів», тепер може трансформуватись у невелику настільну скриньку для дрібних особистих речей і навряд чи є атрибутом нареченої.

Майстри-деревообробники Київщини (вживаємо для синонімічного означення сучасної адміністративної території області) зуміли зберегти основні надбання художнього досвіду попередніх поколінь та розширити асортимент виробів.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідження українського художнього дерева в різних концептуально-проблематичних аспектах знаходиться у сфері зацікавлення чималої кількості мистецтвознавців. У різних площинах його досліджували А. Будзан, М. Драган, Р. Захарчук-Чугай, Ю. Лашук, Г. Логвин, М. Моздир, Т. Придатко, М. Станкевич, С. Таранушенко, О. Федорук, П. Юрченко та інші. Однак недостатня увага зосереджена на вивченні особливостей цього виду декоративно-прикладного мистецтва в різних історико-географічних районах України. Сучасне художнє дерево Київщини є малодослідженим. Фрагментарна інформація про різьбярів області міститься в мистецтвознавчих виданнях, присвячених дослідженню художнього дерева в цілому, зокрема в монографії Б. Тимківа «Мистецтво України та діаспора: дереворізьба сакральна й

ужитикова», в публікаціях З. Чегусової, М. Селівачова, Є. Шевченка, І. Пошивайла. Відомості про окремі твори з дерева та їх майстрів зустрічаємо у статтях-оглядах і каталогах виставок. Окремі дані про життя і творчість різьбярів можна знайти в районних газетах і журналах.

Основні висновки дослідження були отримані внаслідок опрацювання польових матеріалів, зібраних автором, а також каталогів, альбомів, що презентують художні твори майстрів, які є членами Національної спілки майстрів народного мистецтва України (НСМНМУ), а також збірок та експозицій музеїв Київської області: Білоцерківського, Березанського, Боярського, Броварського, Фастівського краєзнавчих музеїв, Баришівського, Васильківського, Ірпінського, Кагарлицького, Обухівського історико-краєзнавчих музеїв, Бориспільського історичного музею, Яготинського державного історичного музею, Вишгородського державного історико-культурного заповідника, Музею історії Богуславщини, Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», Національного музею народної архітектури та побуту України, Національного музею українського народного декоративного мистецтва, Музею декоративно-прикладного мистецтва Київщини, які висвітлюють творчу діяльність митців краю.

Метою дослідження є аналіз особливостей функціонування художнього дерева Київщини ХХІ століття, висвітлення творчості народних майстрів регіону, аналіз їхніх технічних і образно-пластичних рішень.

Виклад основного матеріалу. Мистецтво народного художнього дерева — одна з форм суспільної свідомості й суспільної діяльності [1, с. 17]. На кожному етапі свого розвитку воно вдосконалювалося, змінювалися художньо-технічні прийоми обробки деревини, розширювалася тематика зображень, модернізувалася форма.

Початок ХХІ століття для різьбярів Київщини — це період переосмислення головних художніх принципів народного мистецтва. Дереворізьблення стає розкутим, кількість композиційних і художньо-образних рішень збільшується. Київські майстри створюють твори, які характеризуються художньою змістовністю, естетичною виразністю, довершеністю обробки матеріалу. Частині виробів притаманна нова якість — декоративна станковість. Вони виступають стилістичними акцентами інтер'єру, надають йому певного

емоційного звучання. Різьбярі зберігають асортимент виробів минулого століття, затребувані в сучасних домогосподарствах, і розширюють його. Посуд, шка-тулки, іграшки, музичні інструменти, сувеніри, панно, мініатюрні фігурки, сюжетні композиції рішення, декоративна пластика, сувенірна продукція відзначаються широтою тематики, багатством форм, комплексом технічних прийомів, матеріалами.

Змістове наповнення творів стає надзвичайно строкатим. Тематика робіт урізноманітнюється. У виробках художники-майстри відображають переосмислену вітчизняну і світову історико-культурну спадщину, звертаються до фольклору та українських традицій, літературного надбання людства, зображують філософське бачення дійсності, мінливість людського буття. В оздобленні виробів продовжують користуватися різними прийомами: акцентують увагу на якості матеріалу, поєднують деревину різних порід дерев, змінюють масштаб, пропорції форм, укрупнюють традиційні орнаментальні мотиви, використовують ритмічність у побудові декору. Значна частина виробів сьогодні втратили свою утилітарність, декоративність стала пріоритетною ознакою. Лише невелика кількість київських майстрів продовжують створювати предмети прикладного значення.

Важливу роль у розвитку художніх промислів Київщини відіграє Київський осередок НСМНМУ, заснований 2 квітня 1994 року [12, с. 186]. Його фундаторами стали відомі митці: В.Т. Беседін, Н.О. Білик, Л.В. Вітковська, О.І. Владимірова, С.О. Ганжа, М.Д. Головка, Г.П. Денисенко, М.І. Денисенко, С.М. Денисенко та інші. Головним завданням Київського осередку стало «відродження й розвиток давніх видів і жанрів народного декоративного мистецтва та художніх промислів: дереворізьблення, декоративного розпису, гончарства, килимарства, малярства, лозоплетіння, виготовлення виробів з кістки, коріння дерев, соломки» [7, с. 4]. Діяльність організації спрямована на виявлення та залучення народних майстрів до співпраці, організацію виставок і свят народного мистецтва, дослідження творчості майстрів регіону, підтримку молодих митців.

Київський осередок НСМНМУ протягом 1994—2004 років організував близько 70 мистецьких заходів. За цей час було проведено 17 загальноколективних та 28 персональних виставок [7, с. 4].

Майстри художнього дерева осередку були постійними учасниками всеукраїнських виставок, симпозіумів. Різноманітним виробам народного мистецтва вражали «Декоративне ткацтво та художня обробка дерева» (1995), «Народне мистецтво-96» (до 5-ї річниці незалежності України) (1996), «Народне мистецтво-97» (1997) та інші. 1997 року в Державному музеї літератури України була проведена перша колективна виставка майстрів народного мистецтва Київщини, на якій було представлено художнє дерево, вишивку, ткацтво, килимарство, кераміку, художнє скло, плетіння, декоративний розпис, батик тощо. Майстри показали високий рівень знання матеріалу і володіння техніками декорування виробів.

В 2001 році НСМНМУ організувала всеукраїнську виставку, присвячену 10-річчю незалежності України. На виставці експонувалися роботи митців з різних регіонів України. Помітне місце зайняли роботи київських різьбярів: Анатолія Євлогієва, навчався в Московському заочному народному інституті мистецтв (с. Стайки), Василя Завгороднього (м. Київ), Олександра Зозулі (м. Київ), Олександра Корякіна (с. Мигалки), Франца Можаровського (м. Тетерів), Івана Приходька (с. Дударків), Валентина Рудковського (м. Київ), Євгена Шевченка (м. Київ) та інших [8, с. 76—78]. У цьому ж році з ініціативи Київського осередку НСМНМУ відбулася всеукраїнська виставка «Героям — слава», присвячена 350-річчю Берестецької битви [7, с. 7]. Майстри представили твори на історичну тематику. Київські різьбярі створили образи безстрашних козаків — патріотів-оборонців своєї батьківщини.

Важливою подією в мистецькому житті Києва стала Перша київська виставка народної дерев'яної скульптури «Велес-2003», яка відбулася в галереї мистецтв «Лавра». Її репрезентантами стали члени двох мистецьких спілок — НСМНМУ і НСХУ [7]. Майстри з усієї України представили свої роботи. Презентували свою творчість й київські митці: Володимир Варава, Василь Завгородній, Олександр Коняєв, Ігор Кошман, Іван Приходько, Володимир Прядка, Валентин Рудковський, Павло Чирченко, Євген Шевченко [9]. Тематичне різноманіття виставки вражає: творча інтерпретація української історії, скульптурна Шевченкіна, твори дрібної пластики, анімалістика.

У серпні 2005 року в Національному музеї народної архітектури та побуту України було проведено

Перший всеукраїнський симпозиум народної скульптури «Велес-2005». Київський осередок представили Василь Завгородній, Микола Оцун, Іван Приходько. Метою акції було «привернути увагу громадськості до проблем збереження традиційної художньої культури, об'єднати творчі зусилля майстрів народної дерев'яної скульптури з метою відродження і розвою галузі» [2, с. 3].

З метою огляду сучасного стану традиційного народного мистецтва, популяризації його кращих досягнень, виявлення і відзначення кращих майстрів у кожному із його видів, поширення знань про традиційну етнічну культуру українців НСМНМУ започаткувала в 2010 році проведення щорічної Всеукраїнської виставки традиційного народного мистецтва «Кращий твір року». Протягом восьми років участь у виставці взяли сотні майстрів з різних регіонів України. Експонувалися творчі здобутки майстрів художньої вишивки, народного малярства, витинанки, декоративного розпису, різьблення по дереву, гончарства, льякарства тощо. У кожній номінації брали участь і київські майстри. В 2005 році були відзначені роботи Галини Кучер у номінації «Плетіння». Київська майстриня представила на виставці вироби з лози [11, с. 16—17]. Серед поданих на конкурс дерев'яних виробів у 2011 році журі відзначило роботи київських майстрів — декоративну раму до ікони Олександра Зозулі, пам'ятні ложки на ланцюгу Євгена Шевченка та іграшку «Корівка» Івана Приходька [5].

Творчий звіт майстрів традиційного народного мистецтва в 2012 році відбувся у Києві. 479 майстрів представили близько 640 мистецьких виробів. Свої роботи представили київські різьбярі: Валентин Рудковський та Олександр Зозуля — ложки і молодий майстер Василь Шевчук — творчу композицію «Петро і Павло».

Щоб скласти цілісну картину художнього дерева Київщини сьогодення, пропонуємо познайомитися з творчістю окремих майстрів дереворізьблення.

Майстром-аматором сувенірної продукції є мешканець міста Борисполя **Хравінніков Михайло Васильович** (1950). Персонажі майстра — химерні істоти з добрим виразом обличчя. Часто вони мають велике обличчя та яскраве волосся. Настрій персонажів автор передає через їхні міміку й жести. Усі статі трактовані в русі. Велику увагу майстер надає

деталю. Мініатюрні фігури здебільшого однотонні за кольором, пластично виразні. Для створення виробів митець використовує, крім деревини, кору дерев, мішковину, соломку, нитки, намистини, мушлі, пляшки, пір'я тощо. Основні ознаки виробів різьбяря: казковість, шарж, гротеск, гумор.

Терещенко Віктор Прокопович (1944) — майстер виготовлення сопілок — одинарних, подвійних, потрійних. Кожен музичний інструмент митця має інше звучання. Автор декорує сопілки геометричними мотивами: трикутниками, ланцюжками, ромбами, ялинками, шишками, завитками, зубчиками, лініями різної конфігурації. Орнамент густий і насичений. Іноді майстер тонує виріб повністю або для акценту — тільки орнамент на ньому. Для сопілок він виготовляє футляри. Вони теж оздоблені геометричним різьбленням. Здебільшого футляри орнаментально поділяються на три частини. Дві — верхня і нижня — однакові, як правило, з густим дрібним різьбленням, а центральний орнамент — відмінний. Здебільшого це стилізована геометрична фігура [4].

Створює дерев'яні предмети домашнього вжитку майстер **Іншаков Володимир** (1960), мешканець Києва. Його вироби: бочечки, тарілки, сільнички, ложки, діжечки, ножі тощо — відповідають основним принципам традиційного українського дереворізьблення. Для них характерні побудова композицій відповідно до властивостей і можливостей матеріалу, зв'язок художньої форми з технологією обробки матеріалу. Вироби мають характерну для народного мистецтва утилітарну форму, прикрашені виїмчастою різьбою. Автор приділяє увагу естетизації технічних прийомів, осмисленню внутрішніх якостей деревини, її пластичності, кольору й тону, підкресленню текстури.

Прикладом відродження традицій українського сакрального мистецтва постає творчість майстра **Чередніченка Івана Олексійовича** (1956). Майстер виготовляє ікони. На них зображує Ісуса, Богородицю з Дитям, святих, архангелів. Автор створює композиції відповідно до церковних канонів. Тому образи Святих вирішені відповідно до вимог східної церкви. Усі образи святих трактовані традиційно за прийнятими іконографічними типами. Богородицю майстер зображає спокійною, задумливою, але водночас світлою і життєрадісною. Митець створює образи суворого і зосередженого архангела Михаїла у кольчу-

зі з мечем у правій руці і щитом у лівій, сповненого спокою архангела Гавриїла з лілією в руці, великомученика Пантелеймона зі скринькою з ліками в лівій руці і ложечкою в правій та інші. Споглядання умиротворених, глибинних, терплячих, виважених ликів на іконах наповнює глядача внутрішнім теплом і спокоєм, додає впевненості, позбавляє відчуття життєвої приреченості та невизначеності. Крім ікон, різьбяр виготовляє картини, панно. Працює майстер і в техніці круглої скульптури. Займається виготовленням меблів: столів, стільців, лав тощо [3].

Творча спадщина **Приходька Івана Васильовича** (1939) посідає вагомe місце в мистецтві художнього дерева Київщини. Він — майстер виготовлення традиційної рухомої та звукової іграшки, декоративної скульптури малої форми і фігуративного посуду. Дерев'яні вироби умілець розписує червоними, жовтими, синіми, зеленими кольорами, притаманними традиційному українському розпису, а потім покриває лаком. Митець створює плеяду міфопоетичних образів: птахів, звірів, казкових істот, ангеліків. І. Приходько творить образи простих людей: дівчат, козаків, чоловіків і жінок. Незважаючи на примітивізм зображення, кожний твір вражає відчуттям світлого і радісного. Особливе місце в творчості майстра займає дитяча іграшка. Митець виготовляє дитячі візочки на довгих ручках (наприклад, «Коник», «Зайчик», «Пташка», «Барабанчик»), коники на коліщатках, коники-гойдалки, рухомі ведмедики тощо.

Заслужений художник України (з 1996) **Пронич Дмитро Іванович** (1939— 2001) залишив вагомий слід у мистецтві народного дереворізьблення Київщини. Його твори — тарелі, вази для фруктів, підноси, вази для квітів, таці, свічники, скрині, декоративні тарелі, скульптури, сюжетні та фігурні композиції — захоплюють оригінальністю композиційних рішень, широтою технічних прийомів та виражальних засобів. Створював Дмитро Пронич і фігурний посуд у вигляді звірів і птахів. У творчості майстер користувався прийомами плоско-рельєфного і геометричного різьблення, рідше об'ємної скульптури. Для орнаменту, що суцільно вкриває поверхню предметів, прикметні розмаїтість геометричних мотивів та величезна кількість комбінацій, що утворюють складні орнаментальні композиції тонкої, філігранної розробки.

Заслуженим майстром народної творчості України є **Карпенко Анатолій Степанович** (1941—2011).

Різьбяр виготовляв декоративні тарелі, баклаги, скриньки, келихи, свічники, таці, меблі, рельєфи, панно. Круглі за формою вироби виточував на токарному верстаті для дерева. Твори прикрашав рельєфним або плоско-виїмчастим різьбленням, інтарсією. У роботі керувався прийомом декорування виробів, коли вся площина заповнена орнаментальними мотивами.

Різномановою є творчість є **Рудковського Валентина Анатолійовича** (1949). Майстер володіє такими техніками художньої обробки дерева: видовбуванням, вирізуванням, виточуванням. Твори різьбяр прикрашає тригранно-виїмчастою, плоско-рельєфною, круглою різьбою. Володіючи таким спектром видів різьби, майстер виготовляє різноманітні декоративно-прикладні вироби: сільнички, скриньки, ковші, ковганки, цукерниці, пряничні дошки, сільниці, черпаки, коряки, декоративні ложки, ступки тощо. Вироби Валентин Рудковський оздоблює геометричним різьбленням. Твори відзначаються вдалими композиціями, доскональними формами. У виробах збережено цілісно-органічний зв'язок практичного й образного начал, де ошадливий орнамент стверджує, підкреслює пластику форми, перетворює сусідні площини незайманого гла на активний компонент художнього цілого, завдяки чому досягається художня гармонія.

Талановитий різьбяр Київщини у жанрі сюжетної композиції — **Євлогів Анатолій Федорович** (1955). Митець опанував різні техніки дереворізьблення, але найбільше творить у техніці круглої різьби. За словами майстра, кожну роботу він виготовляє з цілого шматка дерева. Композицію вирізає з усіх сторін. У творах митця можна спостерігати елементи трипільської культури, а також елементи японського мистецтва нецке. Значна частина творчих робіт Анатолія Євлогієва — це сюжетні композиції, часто присвячені історичним явищам, подіям чи особам. Назвемо кілька, які експонувалися на різноманітних виставках всеукраїнського і регіонального значення: «Чумацький шлях» (1995), «Україна» (1998), свічник «Козаки» (2000), «Земле, радій і цвіті», «Богданівська квітка» (2001), «Голодомор 32—33 роки» (2002; 2008), «Душі криниця» (2004), «Світ ловив мене та не зловив» (2005), «Черняхівська культура» (2008).

Художником традиційної народної різьби є **Зозуля Олександр Іванович** (1958). Колекція ви-

бів різьбяр — різноманітна. Він виконує твори як ужиткового, так і декоративного характеру. За змістом багато виробів майстра архаїчні. Проте автор осучаснює їх. Він змінює композиційне рішення малюнка, характер оздоблення. Звертає увагу на побудову чіткої композиції, в основі якої — регулярність розташування орнаментальних мотивів. Олександр Іванович дозволяє матеріалові виразно виявляти свої властивості, демонструючи у творах первозданність фактури, текстури і кольору деревини.

Вагомий вклад у розвиток художнього різьблення на Київщині вносить **Шевченко Євген Ігорович** (1961). Він — Голова НСМНМУ (з 2004). Майстер працює у техніці плоско-рельєфного різьблення та об'ємної скульптури. У творчому доробку художника — великий асортимент виробів. Митець виготовляє традиційний посуд українців, досліджує, вивчає, реконструює зразки ложок, які побутували в Україні в різні історичні епохи. Тематичній скульптурі митця характерні ознаки народного дереворізблення, а саме — узагальненість образів і статичність форм.

Продовжувачем традицій поліського різьблення у своїй творчості був **Корякін Олександр Валентинович** (1974—2006). У художній діяльності різьбяр використовував прийоми тетерівських майстрів. Він уміло поєднував геометричні мотиви з чистим тлом деревини. Автор стриманий у комбінаториці орнаментики. Він тяжів до фризівих композицій. Улюбленим елементом декору Олександра Корякіна були шестипелюсткові розетки. Майстер використовував їх у композиціях цілими, половинними, полуторними, подвоєними, потроєними. Основні твори митця — тарелі, ложки, баклаги, скриньки, таці, жбани, бочечки, сільнички, писанки тощо. Їм властиві дзеркальна симетрія, рапорт, графічна витонченість у зображенні орнаменту, присутнє відчуття масштабності.

Каракуц Володимир — майстер геометрично-площинно-виїмчастого декорування виробів. Автор майстерно володіє художньою обробкою дерева, взявши за основу традиційний принцип композиції. У виробках головним є принцип контрасту. Різьбяр тонує вироби, а потім наносить аквареллю або гуашшю візерунки. Щоб орнамент був чітким, майстер прорізає контури елементів малюнка різцем. Для посилення виразності різьблення втирає у виїмки вугілля, а потім натирає воском. У творчості орієнтується на полтавські й чернігівські різьбярські осередки. Виго-

товляє майстер предмети декоративно-вжиткового призначення.

Провівши аналіз художнього дерева початку ХХІ століття, можна зробити висновок, що нині на Київщині працюють майстри, які бережуть і розвивають народні прийоми виготовлення дерев'яних виробів, особливості трактування і стилізації форм та орнаментальних мотивів, збагачують українське народне мистецтво, створюючи нові художні форми у виробках із дерева.

Висновки. Початок ХХІ століття — час творчої трансформації мистецтва народних майстрів Київщини. Переосмислення традиційного художнього дерева, інтерпретація митцями виробів, відтворення орнаментів попередніх поколінь — це ознаки, які яскраво відображаються в сучасному народному мистецтві Київщини. Вивчення досвіду і творчості різьбярів, які своєю працею та ентузіазмом сприяють збереженню українського дереворізблення, є необхідною умовою популяризації і відтворення давнього промислу. Зібраний у дослідженні матеріал може бути початковою ланкою у проведенні масштабної науково-пошукової роботи, кінцевим результатом якої стане опрацювання та оформлення етнографічних джерел. Адже, якщо раніше роботи майстрів купувала Дирекція художніх виставок України, поповнюючи фонди музеїв, то сьогодні твори народних митців здебільшого залишаються у майстернях різьбярів, їх ніхто не збирає, не систематизує, а тим паче не купує і не вивчає.

Аналіз творчості майстрів художнього дерева Київщини свідчить, що, синтезуючи мистецькі надбання народної творчості, вони сьогодні продовжують створювати оригінальні вироби, які є цінними зразками для подальшого їхнього вивчення в історії народного мистецтва.

Умовні скорочення

НСМНМУ — Національна спілка майстрів народного мистецтва України

НСХУ — Національна спілка художників України

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1993. 272 с.
2. Шевченко Є. Велес'2005. Перший всеукраїнський симпозиум народної дерев'яної скульптури: альбом.

Мін. культури і туризму України, НСМНМУ. Київ: Народні джерела, 2005. 32 с.

3. Виставка «Різьблений дивосвіт Івана Чередніченка». Національний історико-етнографічний заповідник «Перейслав». Режим доступу: <http://www.niez.com.ua/events/trade-shows/959> (дата звернення 04.09.2018).
4. Віктор Терещенко. Режим доступу: <https://rukotvory.com.ua/maystry/viktor-tereschenko> (дата звернення 01.09.2018).
5. Шевченко Є., Корнієнко В. Всеукраїнська виставка-конкурс народного мистецтва. Крайній твір року 2011: альбом. *Мін. культури України, НСМНМУ. Київ: Народні джерела, 2011. 92 с.*
6. Міщенко Г. Велес 2003. Артанія. 2004. Книга 6. Режим доступу: <http://artanija.com/articles/29/126> (дата звернення 23.08.2018).
7. Шевченко Є. Народне мистецтво Київщини. 10 років Київському осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України. *Гол. управл. культури, мистецтв та охорони культурної спадщини виконавчого органу Київської міської ради, Київський осередок НСМНМУ. Київ: Народні джерела, 2005. 92 с.*
8. Корнієнко В. Народне мистецтво. 10-річчю Незалежності України: каталог. *Мін. культури та мистецтв України, НСМНМУ, Палац мистецтв «Укр. дім». Київ, 2001. 82 с.*
9. Шевченко Є. Перша київська виставка скульптури «Велес»: альбом-каталог. Київ: Народні джерела, 2003. 96 с.
10. Прядка В.М. Шляхи розвитку українського народного мистецтва. *Народна творчість та етнографія. 1989. № 4 (218). С. 56—59.*
11. Шевченко Є. Українське народне мистецтво. Всеукраїнська виставка-конкурс народного мистецтва на крайній твір року: альбом. *Мін. культури і туризму України, НСМНМУ. Київ: Народні джерела, 2005. 48 с.*
12. Шевчук В. Роль Спілки майстрів народного мистецтва України в збереженні та розвитку різьбярства Київщини 90-х років ХХ століття. *Науковий огляд. 2013. Вип. 1. С. 184—190.*

REFERENCES

- Antonovych, Ye.A., Zakharchuk-Chuhaj, R.V., & Stankevych, M.Ye. (1993). *Arts and crafts*. L'viv: Svit [in Ukrainian].
- Shevchenko, Ye. (Ed.). (2005). *Veles 2005. The first all-Ukrainian symposium of folk wooden sculpture* (album). Kyiv: Narodni dzherela [in Ukrainian].
- Exhibition «Carved Divosvet of Ivan Cherednichenko». National Historic-Ethnographic Reserve «Pereyaslav». Retrieved from: <http://www.niez.com.ua/events/trade-shows/959> (Last accessed: 04.09.2018).
- Viktor Tereschenko. Retrieved from: <https://rukotvory.com.ua/maystry/viktor-tereschenko> (Last accessed: 01.09.2018).
- Shevchenko, Ye., & Korniienko V. (Eds.). (2011). *All-Ukrainian exhibition-competition of folk art. The best work of the year 2011* (album). Kyiv: Narodni dzherela [in Ukrainian].
- Mischenko, H. (2004) *Veles 2003. Artanija, 6*. Retrieved from: <http://artanija.com/articles/29/126> (Last accessed: 23.08.2018).
- Shevchenko, Ye. (Ed.). (2005). *Folk art of Kiev region. For 10 years, the Kyiv branch of the National Union of Masters of Folk Art of Ukraine*. Kyiv: Narodni dzherela [in Ukrainian].
- Korniienko V. (Ed.). (2001). *Folk art. 10th anniversary of Independence of Ukraine* (catalog). Kyiv [in Ukrainian].
- Shevchenko, Ye. (Ed.). (2003). *The first Kyiv exhibition of sculptures «Veles»* (album- catalog). Kyiv: Narodni dzherela [in Ukrainian].
- Priadka, V.M. (1989). Ways of development of Ukrainian folk art. *Folk art and ethnology, 4 (218), 56—59* [in Ukrainian].
- Shevchenko, Ye. (Ed.). (2005). *Ukrainian folk art. All-Ukrainian exhibition-competition of folk art for the best work of the year* (album). Kyiv: Narodni dzherela [in Ukrainian].
- Shevchuk, V. (2013). The role of the Union of Masters of Folk Art of Ukraine in preserving and developing the carving of the Kiev region of the 90s of the twentieth century. *Scientific Review, 1, 184—190* [in Ukrainian].